

УДК 657.1

Бразілій Н.М., к.е.н., доцент,

Лисенко О.О., магістр

Черкаський державний технологічний університет

**ВНУТРІШНІЙ АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ
ЯК ШЛЯХ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА**

В статті розглядаються сутність і особливості внутрішнього аудиту розрахунків з поставщиками і підрядчиками, а також удосконалення системи внутрішнього контролю підприємства.

Ключевые слова: аудит, поставщики, підрядчики, інвентаризація.

The article examines the nature and peculiarities of internal audit accounts with suppliers and contractors and the improvement of the system of company internal control.

Key words: audit, suppliers, contractors, inventory.

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання ставлять підприємства перед необхідністю об'єктивно оцінювати фінансовий стан, платоспроможність й надійність своїх партнерів. Самостійність у виборі ринків збуту продукції, постачальників і підрядників, пошуці джерел фінансування змушує суб'єктів господарювання особливу увагу приділяти розрахункам з різними контрагентами. За таких умов підтримка на прийнятному рівні фінансової стабільності підприємства, що існує і розвивається у несприятливому конкурентному середовищі, залежить від своєчасного надходження коштів від покупців і можливостей безпечної відстрочки платежів по своїх короткострокових зобов'язаннях.

В умовах існуючої кризи неплатежів в Україні безконтрольне зростання дебіторської і кредиторської заборгованості стає поширеним явищем. Розрахунки з дебіторами та кредиторами на вітчизняних підприємствах мають не зовсім позитивну характеристику, оскільки мають місце значні суми заборгованості та тривалі терміни її погашення. Одним із найбільш складних та суперечливих питань, які зумовлені проблемою неплатежів, є постановка правильно організованого контролю дебіторської і кредиторської заборгованостей, який перш за все, повинен сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної [2, с. 204].

Динаміка й структура дебіторської та кредиторської заборгованості багато в чому залежать від проведення фінансового аналізу, поточного моніторингу якості розрахункових операцій і контролю виконання платіжної дисципліни. Внутрішній контроль буде здійснювати аудит усієї діяльності підприємства і покликаний досконало знати законодавство, що регулює господарську діяльність та внутрішні розпорядження, які становлять його економічну нормативну базу, а також технологію виробництва.

Господарська діяльність підприємства неможлива без застосування контролю, тобто без систематичного спостереження і перевірки фактів господарського життя. В умовах формування і становлення нових соціально-економічних відносин з урахуванням існуючих організаційно-правових форм підприємницької діяльності виникають завдання створення ефективного внутрішньогосподарського аудиту та вдосконалення його структури. Проте вони є науково не розробленими у зв'язку з відсутністю практичного досвіду на підприємствах України. В навчальних посібниках і підручниках у поглядах вчених існують відмінності щодо організації та методики проведення внутрішньогосподарського аудиту. При організації системи внутрішньогосподарського аудиту повинні братися до уваги основні принципи, дотримання яких є ключовою умовою успішного функціонування системи і які включають ряд основних правил: відповідальності, збалансованості, своєчасності повідомлення про відхилення, інтеграції, відповідності контролюючої і контрольованої систем, постійності, комплексності, узгодженості пропускну здатності різних ланок системи внутрішнього контролю, розподілу обов'язків, дозволу і схвалення.

Одним із дієвих та ефективних видів внутрішньогосподарського контролю є внутрішньогосподарський аудит, тому для досліджуваного підприємства є доцільним проведення внутрішнього аудиту стану розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Аналіз досліджень та публікацій. Значну увагу теоретико-методологічним та практичним аспектам шляхів вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства розрахунків з постачальниками і підрядниками приділяли такі вітчизняні науковці: В. Бессараб, І. Гнибіденко, Б. Зайчук, Е. Лібанова, Б. Надточій, А. Нечай, М. Папієв, І.С. Микитюк, Н. Барабаш.

Однак окремі аспекти теорії та практики обліку й аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками та проблем їх організації залишаються дискусійними, потребують подальших наукових досліджень і розробок у напрямі їх удосконалення.

Метою статті є вивчення основних проблем організації бухгалтерського обліку й аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками з огляду на сучасне ринкове реформування в Україні та світову практику, розробка рекомендацій з їх вирішення та практичного використання.

Від того, як організовано систему бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками, як вона виконує свої контрольні функції, значною мірою залежить рівень роботи в установі. Чим раціональніше організовано бухгалтерський облік, чим менше він потребує затрат праці облікових працівників, тим більше у них залишається часу для аналізу і контролю.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі діюча система розрахунків з постачальниками і підрядниками, різними дебіторами і кредиторами ще не відповідає вимогам прискорення грошового обігу і зміцнення фінансового стану підприємства, що, в свою чергу, веде до нестабільності у постачанні основних матеріальних ресурсів. Несвоєчасні розрахунки створюють взаємну заборгованість між виробником і споживачами продукції, ведуть до несвоєчасних виплат готівкою в рахунок заробітної плати, що викликає невдоволення працюючих та погіршує соціальне становище.

Важливою умовою успішного функціонування виробничо-економічних відносин на різного роду підприємствах є раціональне використання системи безготівкових розрахунків. Загроза кризи неплатежів вимагає підвищення розрахункової дисципліни суб'єктів господарської діяльності.

Перспективною формою розрахунків між підприємством та його постачальниками чи покупцями є вексель. Вексель – це письмове боргове зобов'язання встановленої форми, яке дає його власнику незалежне право після закінчення строку вимагати з боржника оплати вказаної грошової суми. Вексельне законодавство повинно передбачити порядок передачі векселів і при цьому необхідно ставити спеціальний підпис індосамент. Він може бути декількох видів: іменним, коли вказується ім'я нового власника; банківським, коли відмічається тільки факт передачі векселя без визначення конкретної особи.

Наступна передача векселя здійснюється простим врученням. Вексельне зобов'язання може бути гарантоване банком (повністю або частково) у вигляді спеціального надпису на лицьовій стороні векселя, яка отримала назву аваль і дається на одну з осіб, які відповідають по векселю. Тому підприємство для забезпечення дебіторської заборгованості мало б використовувати вексель.

Залежно від форми бухгалтерського обліку, яка застосовується на підприємстві, розрахункові операції з покупцями і постачальниками реєструються або в спеціальній книзі розрахунків, або в Журналах-ордерах № 6, 11 та реєстрах до нього. Доцільніше застосувати реєстри по розрахунках з кожним постачальником і покупцем окремо. При застосуванні окремих реєстрів буде більш наочна картина стану розрахунків за кожним партнером.

З метою покращення розрахункової дисципліни і для скорочення дебіторської заборгованості пропонуємо вести журнал-ордер № 11, відомості до нього і реєстри.

До відомості пропонуємо вести реєстри документів про реалізацію продукції, виконані роботи та надані послуги. Реєстри разом з первинними документами, на основі яких вони складені, здають в бухгалтерію. Строки здачі реєстрів мають бути передбачені на підприємстві графіком документообороту і залежать від видів реалізованої продукції, встановленого порядку розрахунків з покупцями.

Бухгалтерія, використовуючи виписки з банку і документи по них, а також касові документи, перевіряє оплату кожної накладної або іншого супроводжуючого документа і робить відмітку про оплату в спеціальних графах реєстру. При цьому використовують дату оплати і код рахунка, на який віднесена виручка. Після оплати всіх документів в реєстрі підраховують загальну кількість відправленої і прийнятої продукції і загальну суму, представлену підприємством до оплати.

В кінці місяця в реєстрах, які здаються в бухгалтерію, відображають загальну кількість кожного виду продукції, яка реалізована з початку року, що забезпечує оперативний контроль за виконанням плану реалізації продукції виробничими підрозділами підприємства.

Підраховані обороти по кількості і вартості в кінці місяця з реєстру переносять у відомість. Ця відомість буде узагальнюючим реєстром аналітичного обліку розрахунків з покупцями.

Нині облікові працівники багато робочого часу витрачають на оформлення та реєстрацію товарно-транспортних накладних на реалізацію сільськогосподарської продукції (молока на молокозавод, зерна на елеватор, цукрового буряку на цукровий завод) і приймальних квитанцій. Обсяг цих робіт збільшується, якщо на кілька накладних виписана одна квитанція. З різних причин (зміна відправленої–отриманої продукції, арифметичні помилки) підсумкові дані квитанції не збігаються з підсумковими даними накладних. Для усунення цього недоліку та скорочення кількості документів необхідно об'єднати товарно-транспортну накладну і приймальні квитанції в формі одного документа, тому що сільськогос-

подарські підприємства і заготівельні організації в теперішній час знаходяться в єдиному підпорядкуванні, та одночасно виключити транспортний розділ, тому що він у більшості суб'єктів аграрного бізнесу не заповнюється, оскільки відвантаження продукції здійснюється, як правило, власними силами.

Крім того, в товарно-транспортній накладній для визначення залікової маси зерна необхідно вивести такі дані: вологість, пошкодженість, домішки, знижка (-), надбавка (+).

Такі реквізити, як ціна і сума за відправленою і прийнятою продукцією, є різними, оскільки для підприємства – це ціна активного ринку, а для хлібоприймального підприємства – закупівельна. Тому необхідно передбачити графу «закупівельна ціна».

Використання нової форми товарно-транспортної накладної зменшило б кількість документації, яку потрібно обробляти бухгалтерії, і цим самим спростило б облік. Вагомою зміною могло б стати запровадження картки обліку розрахунків з кожним підприємством і стану розрахунків з ним на кінець звітного періоду.

Ці заходи є передумовою для покращення економічного стану підприємства, а також покращення стану розрахунків з кредиторами і дебіторами [3, с. 453–455].

У процесі господарської діяльності підприємства вступають у різні розрахункові відносини з постачальниками та підрядниками. Підприємства здійснюють різні розрахунки як безготівкового порядку, так і з використанням готівкових коштів, векселів, товарообмінних операцій. Щоб уникнути порушень і зловживань під час здійснення розрахункових операцій, потрібно проводити постійний контроль за їх проведенням та відображенням у бухгалтерському обліку. Оскільки основну частину закуплених сировини, матеріалів, товарів, послуг підприємства отримують від постачальників, то основну частину розрахункових операцій становлять розрахунки з постачальниками і підрядниками.

Метою аудиту розрахунків є встановлення правильності ведення розрахунків з постачальниками за отримані товарно-матеріальні засоби, послуги, підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості, її достовірності і реальності погашення на підставі показників фінансової звітності відповідно до чинного законодавства. Завданнями аудиту розрахунків з постачальниками є:

- встановлення наявності і правильності оформлення документів з поставки ТМЦ (договорів, рахунків-фактур, актів звіряння розрахунків);
- встановлення правильності здійснення вказаних операцій та відображення їх у обліку, а також перевірка своєчасності, правильності та достовірності здійснених розрахунків грошовими коштами, законності, достовірності та правильності відображення в обліку здійснених розрахунків з використанням векселів і товарообмінних операцій;
- визначення правильності оцінки отриманих товарів при бартерних (товарообмінних) операціях;
- підтвердження повноти і своєчасності оприбуткування отриманих товарів і обліку виконаних робіт;
- встановлення правильності оформлення та відображення в обліку виданих авансів, пред'явлення претензій;
- встановлення правильності відображення за відповідними статтями дебіторської чи кредиторської заборгованості в балансі підприємства;
- встановлення причин та строків виникнення заборгованості по розрахунках, визначення реальності та шляхів її погашення [2, с. 23–34].

Для досягнення поставлених завдань необхідно отримати аудиторські докази, використовуючи різні прийоми і джерела отриманої інформації. Джерелами інформації для перевірки зазначених розрахунків є:

- законодавчі і нормативні акти, що регулюють питання організації обліку і оподаткування розрахункових операцій (Закон України «Про податок на додану вартість», П(С)БО 7 «Основні засоби», 8 «Нематеріальні активи», 9 «Запаси», 10 «Дебіторська заборгованість», 16 «Витрати», План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку тощо);
- наказ про облікову політику підприємства;
- договірні документація на постачання товарно-матеріальних засобів, виконання робіт і послуг;
- журнал реєстрації рахунків-фактур постачальників;
- рахунки-фактури постачальників;
- журнал реєстрації довіреностей на отримання товарно-матеріальних засобів;
- акти звіряння розрахунків;
- акти інвентаризації розрахунків;
- копії платіжних доручень;
- книга придбання товарно-матеріальних засобів;
- бухгалтерська звітність, облікові реєстри, обігові відомості, журнали-ордери;
- Головна книга.

Для ефективності проведення аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками аудитор необхідно визначити, які методи та прийоми будуть використовуватись ним для отримання аудиторських доказів, та скласти програму розрахунків з постачальниками. Під час аудиту зазначених операцій аудитором можуть застосовуватись такі прийоми:

- правова оцінка укладання договорів на постачання продукції;
- застосування письмового підтвердження від третіх осіб;
- перевірка документів, отриманих суб'єктами підприємницької діяльності від третіх осіб;
- застосування прийому інспекції та аналітичних процедур [5, с. 142].

При проведенні розрахунків з постачальниками аудитор, перш за все, необхідно оцінити систему внутрішнього контролю на підприємствах. При цьому можуть також застосовуватись прийоми опитування (письмові чи усні) працівників підприємства. Для цього можна вивчити такі питання:

- 1) чи існують у наявності договори на поставку продукції;
- 2) чи проводяться звіряння з постачальниками (щоквартально, на кінець року);
- 3) на скільки відсотків охоплюють такі звіряння всі операції по розрахунках з постачальниками;
- 4) кому надано право на отримання довіреностей, чи зафіксовано прізвище особи в наказі про облікову політику підприємства;
- 5) чи реєструються рахунки-фактури постачальників в окремому журналі;
- 6) чи мають місце факти неповернення невикористаних довіреностей на отримання товарно-матеріальних запасів;
- 7) чи своєчасно висуваються претензії постачальникам;
- 8) чи існують постійно діючі комісії з встановлення розбіжностей між фактично отриманими товарно-матеріальними запасами і даними, що вказані в супроводжувальних і первинних документах;
- 9) чи завжди задовольняються висунуті постачальниками претензії;
- 10) чи застосовуються штрафні санкції до постачальників за невиконання ними договірних зобов'язань;
- 11) чи документально оформляється повернення матеріальних цінностей, що не відповідають якості, яка вказана в супроводжувальній документації;
- 12) чи здійснюється завезення матеріальних цінностей постачальниками на підприємство без наявності договорів;
- 13) чи розроблена для працівників бухгалтерії типова схема кореспонденції рахунків по розрахунках з постачальниками;
- 14) чи своєчасно надходять у бухгалтерію документи постачальників на оприбуткування товарно-матеріальних запасів від матеріально відповідальної особи;
- 15) чи здійснює бухгалтер перерахунок сум, що вказані в рахунках;
- 16) чи звіряє бухгалтер ціни, що вказані в документах, рахунках-фактурах, накладних, товарно-транспортних накладних, актах прийому-передачі.

Аудит розрахункових операцій здійснюють у такій послідовності:

- з'ясовують стан бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутрішнього контролю;
- оцінюють основні показники підприємства;
- проводять аналіз даних інвентаризації розрахунків, звіривши їх з фактичними даними, відображеними у Головній книзі, балансі підприємства, аналітичними даними розрахункових рахунків (звіряють залишки на початок звітного періоду, відображені в реєстрах бухгалтерського обліку, із залишками, показаними у попередньому звітному періоді);
- уточнюють реальність дебіторської та кредиторської заборгованості;
- визначають правильність відображення зобов'язань в обліку;
- виявляють основні форми розрахунків з постачальниками і підрядниками;
- визначають повноту і правильність оприбуткування підприємством отриманих від постачальників запасів;
- встановлюють дотримання діючих цін і тарифів.

На рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» ведеться облік розрахунків із постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги. За кредитом цього рахунку відображається заборгованість за одержані від постачальників товарно-матеріальні цінності, за дебетом – її погашення [4, с. 26].

Аудит здійснюється окремо за кожним постачальником, за кожним документом (рахунком) на сплату. Під час одержання матеріалів, товарів необхідно зробити запис: дебет рахунку 20 «Виробничі запаси», 28 «Товари», кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Однак, коли на підставі виписки банку відбувається списання грошей для розрахунку з постачальни-

ком, то робиться запис: дебет 63, кредит 31 «Рахунки в банках». Аудитор перевіряє правильність і своєчасність виконання договірних зобов'язань постачальниками і підрядниками за виконані роботи чи надані послуги. Аудит починають з аналізу результатів інвентаризації кредиторської заборгованості за відповідними звітними періодами на найближчу дату до початку аудиту. Дані інвентаризації слід звірити із сумами, відображеними у Головній книзі та балансі за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». Звірянню підлягають залишки кредиторської заборгованості на початок звітного періоду, відображені в регістрах бухгалтерського обліку, із залишками в попередньому звітному періоді, й уточнюється реальність кредиторської заборгованості [5, с. 78–84].

Аналіз матеріалів інвентаризації розрахунків дає аудитору змогу зосередити увагу на сумнівних розрахунках, перевірити обґрунтованість створення резерву за сумнівними боргами і законність їх списання з балансу. Для перевірки достовірності первинних документів, за якими здійснені розрахункові операції, доцільно провести зустрічні звірки різних документів на даному підприємстві й зробити письмовий запит у відповідні підприємства про стан розрахунків. Доцільно відбирати рахунки, за якими проводилися сторнувальні записи, записи щодо перерахування сум з одного рахунка на інший, а також ті, де складались бухгалтерські проведення на підставі довідок.

Кожна сума дебіторської і кредиторської заборгованості на окремих рахунках розглядається з погляду виникнення боргу, причини і давності створення заборгованості, реальності її одержання. Заборгованість, не сплачена в установлений строк, – це заборгованість зі строком сплати, що минув, яка має бути погашена. Тому необхідно з'ясувати причини її непогашення у визначені терміни.

Позовна давність вираховується з моменту виникнення права на подання позову. З цього приводу слід перевірити, чи подавалися листи-нагадування про необхідність погашення боргу, чи виставлялися претензії, чи передані матеріали юридичній службі підприємства для подання позову.

Під час аудиту розрахунків із постачальниками необхідно встановити наявність договорів поставки товарів, перевірити доцільність придбання, дотримання встановлених договором розрахунків. Щоб встановити повноту оприбуткування матеріальних цінностей, слід зіставити дані про їх кількість і вартість за платіжними документами (платіжним дорученням і вимогами-дорученнями) з даними документів на їх оприбуткування (рахунків, рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних) і показниками аналітичного обліку розрахунків з постачальниками (реєстрів операцій за рахунками з постачальниками), книгами, картками складського обліку, звітами руху товарів. Звертається увага на правильність застосування постачальниками цін, тарифів за послуги. Подібні факти виявляють зіставленням цін, вказаних у рахунках постачальників, з цінами, вказаними в договорах [2, с. 343–347].

Під час перевірки розрахунків з підрядниками встановлюють:

- чи включено об'єкти, що будуються, до титульного списку;
- чи забезпечені вони відповідними джерелами фінансування;
- чи є проектно-кошторисна документація на будівельні об'єкти;
- чи укладені договори з підрядниками і які умови розрахунків (за об'єкт у цілому чи за етапи робіт);
- правильність застосування цін, розцінок, чи немає дописок обсягів виконаних робіт;
- достовірність поданих до оплати рахунків із доданими до них актами про виконані роботи.

Тобто, контроль бухгалтерського обліку дає змогу визначити напрями подальшої перевірки і ті ділянки обліку, яким потрібно приділити більше уваги у зв'язку з наявними порушеннями (зловживаннями). Аудитор з'ясовує, наскільки використано облікові дані для підвищення ефективності внутрішнього контролю за діяльністю підприємства, а також забезпеченість ідентичності аналітичного та синтетичного обліку, відповідності первинного обліку даним балансу. Переважаючи форму розрахунків з постачальниками та підрядниками аудитор визначає при здійсненні аналізу переліку продукції постачальників та суми кредиторської заборгованості перед ними на кінець року. Аудитор проводить вибіркочну перевірку найбільш значних сум, вивчає наявні господарські договори та первинні документи. Перевірка форм розрахунків з постачальниками і підрядниками полягає у встановленні додержання законодавства щодо них та встановлених обмежень на застосування окремих із них.

Висновки. При написанні статті вивчено літературу по предмету «Аудит», розглянуто нормативні документи, що регулюють аудиторську діяльність, а також методику проведення аудиторської перевірки розрахунків з постачальниками і покупцями. Аудит розрахунків з постачальниками і покупцями дає інформацію про достовірність даних бухгалтерського обліку про наявність дебіторської і кредиторської заборгованості, її стан і терміни утворення. При підготовці і плануванні аудиторської перевірки аудитор визначає мету і основні завдання перевірки. Після чого повинна бути складена достатньо докладна програма перевірки розрахунків з урахуванням поставлених цілей. Програма перевірки повин-

на дозволити аудитору за наявності порушень виявити їх усі. В ході перевірки також рекомендується проводити оцінку організації внутрішнього контролю за організацією обліку.

Одним із найбільш поширених способів перевірки розрахунків з постачальниками і покупцями є інвентаризація розрахункових операцій. Інвентаризація розрахунків полягає у виявленні за відповідними документами залишків і ретельній перевірці обґрунтованості сум, що числяться на рахунках. Враховуючи, що самі підприємства в більшості випадків проводять інвентаризацію розрахунків з низькою якістю (або взагалі не проводять), аудитор повинен встановити терміни виникнення заборгованості по рахунках дебіторів і кредиторів, її реальність і осіб, винних в пропуску термінів позовної давності. У разі потреби потрібно провести звірку розрахунків з дебіторами і кредиторами зі складанням актів звірок. Для цієї роботи можна залучити і співробітників бухгалтерії підприємства, що перевіряється.

Отже, метою аудиту розрахунків з постачальниками за роботи (товари, послуги) є встановлення достовірності бухгалтерської звітності і відповідності вчинених ними фінансових і господарських операцій нормативним актам, які діють в Україні. Одна з найважливіших процедур аудиту розрахунків з постачальниками за товари (роботи, послуги) – це виявлення дебіторської і кредиторської заборгованості. За матеріалами проведеної перевірки аудиторської організації рекомендується підготувати письмову інформацію (звіт) для керівництва організації, що перевіряється, тобто аудиторський висновок. Аудиторський висновок – це документ з юридичним статусом для всіх юридичних і фізичних осіб, органів державної влади і управління, органів місцевого самоврядування і судових органів.

Для організації обліку того чи іншого процесу необхідно чітко уявити його економічну сутність та характеристику, цілі та значення для управління господарством, з'ясувати облікові задачі. В цьому зв'язку актуальним стає вивчення обліку розрахунків з постачальниками та клієнтами підприємства.

Важливо правильно організувати облік на підприємстві та дотримуватись нормативних актів щодо методики ведення обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві. Саме від цих чинників, а також від техніки складання та удосконалення обліку за допомогою його автоматизації, контролю й правильності його ведення шляхом інвентаризації та здійснення керівництвом управління задля інтересів підприємства, а не власних залежить як фінансовий стан суб'єкта господарчої діяльності, так і визначення достовірних результатів його діяльності.

Господарська діяльність підприємства неможлива без застосування контролю, тобто без систематичного спостереження і перевірки фактів господарського життя. В умовах формування і становлення нових соціально-економічних відносин з урахуванням існуючих організаційно-правових форм підприємницької діяльності виникають завдання створення ефективного внутрішнього аудиту та вдосконалення його структури.

Внутрішній аудит буде здійснювати контроль усієї діяльності підприємства і покликаний досконало знати законодавство, що регулює господарську діяльність, та внутрішні розпорядження, які становлять його економічну нормативну базу, а також технологію виробництва.

Спеціалісти внутрішньої служби аудиту повинні використовувати сучасні програми бухгалтерського обліку, юридичні бази даних, програми аналізу фінансово-господарської діяльності та інші спеціальні програми.

Аудиторські програмні продукти повинні відповідати таким вимогам:

- забезпеченість програми розвинутими засобами контролю операцій;
- легке переналагодження розробки;
- ергономічність системи;
- зв'язок на рівні вихідної інформації з іншими бухгалтерськими системами;
- простота засвоєння програми, її швидкодія, професіональна оперативна підтримка з боку розробника.

Для забезпечення виконання завдань, наведених вище, потрібна висока достовірність даних бухгалтерського обліку про стан дебіторської і кредиторської заборгованості. Це стосується, перш за все, інформації аналітичного обліку, яка необхідна для ефективного контролю за своєчасністю стягнення заборгованості і списання невідшкодованої частини. Крім того, необхідне управління заборгованістю і посилення ролі фінансової бухгалтерії, яка при численних неплатежах і складності розрахунків з покупцями і постачальниками повинна давати висновок про фінансовий стан (платоспроможність, дохідність) підприємства. Тому першочергово для підприємства потрібно не частково, а повністю автоматизувати всі ділянки обліку для отримання повної й достовірної інформації з будь-якого відділу бухгалтерської служби з мінімальною затратою часу для цього.

За умови впровадження наведених вище рекомендацій діяльність підприємства покращиться, що дасть змогу зекономити час на звітуванні бухгалтерського відділу та використовувати його ефектив-

ніше для планування розвитку підприємства та виходу його на новий рівень діяльності, що дасть змогу максимізувати прибуток, тобто досягти головної мети будь-якого суб'єкта економічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. План рахунків та інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.
2. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України / Н.М. Ткаченко – К.: А.С.К., 2001. – 784 с.
3. Справжній бухоблік. – Харків: Фактор, 2005. – 1072 с.
4. Енциклопедія бухгалтерського обліку. – К.: Галицькі Контракти, 2004. – 832 с.
5. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. для студ. вузів спец. «Облік і аудит» / за ред. Ф.Ф. Бутинця та ін. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – Ж.: ЖІТУ, 2001. – 334 с.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2012.

УДК 330.354:330.341.1(477)

Жихор О.Б., д.е.н., професор,

Куценко Т. М., викладач

Харківський інститут банківської справи УБС НБУ

МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

В работе обоснована система результирующих и влияющих параметров через экономико-математические зависимости для оценки их взаимодействия в инновационном развитии региона, в частности, роли в нем финансового обеспечения, что дает возможность вырабатывать эффективные меры для стимулирования инноваций. Разработаны модели инновационного развития региона на основе авторского объединения влияющих и результирующих параметров, охватывающих систему из регрессионных функций для таких региональных показателей, как валовой региональный продукт, валовой региональный продукт на душу населения, и инновационных показателей.

Ключевые слова: параметры, модели инновационного развития, финансовое обеспечение, региональные и инновационные показатели.

The system of resulting and influencing parameters through economic-mathematical correlations for the estimation of their interaction in innovative development of a region, in particular, a role of financial tools in the process, which enables to develop effective measures for innovations incentive is grounded. The models of region innovative development are worked out on the basis of the author's unification of influencing and resulting parameters which cover the system of regressive functions for such regional indexes as regional output, regional output per head, and innovative indexes.

Key words: parameters, models of innovative development, financial tools, regional and innovative indexes.

Постановка проблеми. Досвід розвинених країни світу засвідчує, що інноваційний розвиток регіонів є основою сталого розвитку економіки країни та підвищення її конкурентоспроможності. Концепція інвестиційної реформи передбачає створення умов для технічної модернізації та інновацій [1, 2]. Масштабна активізація інноваційного розвитку регіонів країни можлива лише за умови органічного включення в інноваційні процеси наукових організацій, промислових підприємств, елементів інноваційної інфраструктури та місцевих органів влади. Оскільки кожен із суб'єктів інноваційної сфери виконує притаманні їм функції та має на меті власні інтереси, то реалізація моделі інноваційного розвитку регіону можлива лише за рахунок участі в її розробці всіх учасників інноваційного процесу. Тому, оцінюючи інноваційну ситуацію в регіоні, слід особливу увагу приділити аналізу внеску кожного з цих елементів в активізацію інноваційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження інноваційних процесів на рівні національної економіки та регіонів країни зробили такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як